

Ҳасан МУХТОРОВ.

АРМОН

(Воқеий қисса)

«Фаргона» нашриёти 2000 йил.

www.ziyouz.com kutubxonasi

Қўлингиздаги китобчада чуствлик навқалам ижодкор Ҳасан Мухторовнинг «Армон» номли илк қиссаси жой олган.

Асарда илк муҳаббат ҳамда унга садоқат ва шунингдек, дўстликка хиёнатнинг машҳум оқибатлари хусусида гап борадики, бу қисса сиз учун албатта манзур бўлади, деган умиддамиз.

Ҳ. МУХТОРОВ, «Армон» воқеий қисса.
«Фаргона» нашриёти. 21 бет.

Уқишдан қайтаётган Зокир ва Фарҳод шаҳар четига чиққанларида, аллақачон қоронгу тушган эди. Йўлакдан боришаркан, муйилишга етганларида дафъатан аёл кишининг инграган овози эшитилди. Йигитлар атрофга аланглаб, товуш эгасини қидирдилар. Ингроқ яна такрорлангачгина йўл четида ҳамма ёри тупроқ ва қонга беланиб ётган бир қизни кўришди. Югуриб бориб жабирдийданинг бошини ердан кўтарган Зокирнинг — «Сизга нима бўлди синглим?» — дея берган саволига ҳам жавоб боягидан кучлироқ ингроқ билан жавоб бўлди.

Энди нима қилдик? — саросимада сўради Зокир шериги Фарҳоддан.

— Билмадим... Уни машина урганми, бирон бошқа воқеа бўлганми... Уч-тўртта одам тўплангунча кутиш керак. Йўқса, бошимиз галвага қолиши аниқ.

Фарҳод жабирдийданинг устига энкайнб қаради ва «Чиройли экан, қурмағур» дея кўнлидан ўтказди. Унинг бу муносабатидан Зокирнинг жон-пони чиқиб кетди.

— Бир инсон ўлай деб туриб-тию, одам тўпланишини кутиш керакми?!

— Текшир-текширни сендан бошлашади, қамашлари ҳам мумкин. Ҳеч бўлмаса, суд-ма-суд судрашади. Мен кетдим.

— Бор ўзинг биласан.

Зокирнинг ҳаёлида эса «тезроқ ёрдам бериш керак» деган фикрдан бошқа нарса йўқ эди. Довдираб қолган йигит қизга дарҳол сув сепди. Яқин орадаги автомат телефондан аввал «тез ёрдам»га, сўнг милицияга

хабар берди. Тез орада тез ёрдам ва милиция ходимлари етиб келишди. Ҳакимлар томонидан биринчи ёрдам кўрсатилгач, қизни шифохонага олиб кетишди. Изма-из милиция машинасида шифохонага борган Зокир бўлган воқеани милиция ходимларига айтиб берди. Шошилишч ёрдам хонасида эса қиз ҳеч нарса билмай ётарди. Зокирни ичкарига қўйишмади. У йўлакда уёқ — бу ёққа асабий юрган кўйи ичкаридан чиққан ҳар бир кишига умид кўзларини тикиб боқарди. Уни шу ҳолида ташлаб қочган номард ким бўлсайкин? Бу қиз кимнинг фарзанди? Бечора ота-онаси уни эҳтимол бечора кутаётгандир? Бу саволлар Зокирнинг миёсида гужгон ўйнади. Ярим кечага бориб, йўлакдаги навбатчи ҳамшира столини банд қилиб ўтирган милиция капитанини ичкарига таклиф этишгач, Зокир яна оромни ёқотди. Орадан уч-тўрт дақиқа ўтгач, капитан хонадан чиқди ва Зокирнинг ёнига келиб деди:

— Қизининг аҳволи анча дуруст, бизга қаерда туришини айтди. Энди сиз бориб дамингизни олинг.

Зокир уйига етиб борганида тун яримдан оққан, ота-онаси хавотирланиб, йўлга кўз тикиб ўтиришган эди. Ҳозиргача ўғиллари ота-онасининг руҳсатисиз ҳеч жойга бормаган эди. Бу ҳам майлига, сўраб борган жойидан кечикмасдан келар эди. Шунинг учун ҳам Зокир кириб келиши биланоқ дадаси уни гина аралаш саволга тутди. Зокир бўлган воқеани уларга айтиб берди. Шун-

дан кейингина, ота-онасининг кўнгиллари жойига тушиб, дам олишга чоғланишди.

Эртасига дарслар тугагунга қадар ҳам Зокирнинг ҳаёли ўтган ҳодиса билан банд бўлди. Уйига қайта туриб, шифохонага ўтишни кўнглига тугиб қўйди. Бозор рўпарасига етганда, Зокир ўзи билан ёнма-ён кетаётган Фарҳодни йўл четида қолдирди-да бир зумда бозорчадан ул-бул хариб қилиб чиқди. Зокир шифохона дарвозасига етиб боргачгина, унга кечаги қизни кўришга кетаётганини айтди.

— Агар хоҳласанг, сен ҳам юр...

— Сени тушунолмайман, намуначи ўзингни аллаким, учун булчалар қийнайсан?

— Ие, сенингча ташлаб кетишим керакмиди?

— Энди ўзингга қийин бўлди. Тергов устига тергов дегандай... Аммо мен бу воқеани кўрмадим, билдингми?

— Майли, дўстим, кўнглинг хотиржам бўлсин. У ерда фақат мен бўлганман холос.

«Ишқилиб тузукмикан?». Шу ҳаёл билан ўзига таниш бўлган кечаги эшик қаршисига келди. Бир зум иккилашиб тургач, эшикни оҳиста чертди. Эшикни ҳамшира очди. Зокир кечаги келган қизнинг ахволини сўради. Ҳамшира Зокирни қиз ётган хонага бошлаб кирди ва таъкидлаб қўйди:

— Фаридахонни кўпам чарчатиб қўйманг.

Зокир хонага кириб борганида, қиз гамгин қиёфада ётган эди. Афтидан, анчагина қийналганлиги кўриниб турарди.

Зерикмай ётибсизми? Зокиржоннинг тили аранг калимага айланди. Рўпарасида

нотаниш йигитни кўрган Фарида зўрга «раҳмат» деб қўйди.

— Мени танимадингиз чоғи?:

— Йўқ, танимадим,— аста-секин қимирлашга уринди қиз.

— Безовта бўлманг, синглим. Тўғри, мени танимайсиз. Мен... кеча кечқурун сизни кўчада... Уша аҳволда кўриб... Хуллас, сиз билан бирга бу ерга келувдим. Энди хабар олай деб...

Фариданинг миннатдор кўзлари чарақлаб кетди.

— Демак ўша йигит сиз? Менга айтиб беришди. Сизга қандай қилиб миннатдорчилик билдирсам экан...

— Умуман сизни қутқарганим йўқ деса тўғри бўлади. Фақат тез ёрдам шифокорлари билан бу ерга олиб келдик. Уларга раҳмат, денг.

— Раҳмат сизга.

— Хижолат бўлманг, энди мен кетай. Ниманки лозим бўлса айтинг. Қўлимдан келганича ёрдам бераман.

— Раҳмат сизга ҳамма нарса етарли. Йўлингиз тушса, келиб туринг.

Ҳа, албатта.

Шу-шу. Зокир Фариданинг олдига хар кун кириб ўтадиган бўлиб қолди. Бир-бирини бир кун кўришмаса бетоқат бўлишарди.

Фарида шифохонадан тузалиб чиққач, учрашувлар мунтазам тус олди. Театр санъатига меҳр қўйган Фарида дарслардан кейин аксар вақтини санъат саройида ўтказарди. Фарида йўқ бўлса унинг яқин дугонаси Но

зима чиқиб унинг қачон қаердан топиш мумкинлигини айтиб берарди. Шундай қилиб, бу учрашувлар бора-бора ўлдиргувчи, куйдиргувчи севгига айланади деб ҳеч ким ўйламаган эди. Улар бир-бирларини яхши англаб, ярим оғиз сўзиданоқ бир-бирларини тушунар эдилар. Бу яқинлик шу даражага етдики, бир фикрни севганига айтмоқ учун гапириш шарт эмас, бир нигоҳнинг ўзи кифоя бўлиб қолди. Улар ҳатто жимгина ўтирган лаҳзаларда ҳам бир-бирларининг ички туйғуларини ўқиб, тушуниб турардилар. Қўйингчи, икки покиза юрак ягона риштага боғланиб қолган эди. Муҳаббатга ошифта қалблар буни тўғри тушунади. Бундай пайтларда одам ўз суюклисидан бошқани кўрмайди, эшитмайди.

Кунларнинг бирида улар ёнма-ён ўтиришган эди. суҳбатлари шу қадар қуюқлашиб кетгандики, рўпарада турган Фарҳодни на униса, на буниса кўрмай қолишди. Ҳайрон бўлган Фарҳод Зокирни бир туртди.

— Ҳа дўстим, оламга карай ҳам демайсан? Бу нозанин ким бўлди? — Фарҳодага суқланиб деди у.

Фарҳода буларни ҳоли қолдириш ниятида ўрнидан туриб кетди. Дўстидан бу саволни кутмаган Зокир паст овоз билан: «танишим», деб қўя қолди.

— Агар сир бўлмаса...

— Танимадингми?

— Йўқ!

— Бу, ўша кунги ҳушсиз ётган қиз-да.

— Йўқ—йўғе?

— Ҳа, ўша. Шифохонадан соғайиб чиқди.
Энди муҳаббат дегин? Даррова?;

— Кўриб турибсан-ку,

— У-чи... Уям сени-севадимми?

Фарҳоднинг бу учрашувдан ҳаяжонланганлиги кўриниб турарди.

— Ҳа.

— Бирон жойда ишлар эканми? Эзмалик қилди Фарҳод.

— Театр ва рассомчиликда ўқийди. Тўрттинчи курсда.

— Шунақа гаплар дегин? Ҳа майли, кўришгунча. Фарҳод энди улардан узоқлашди.

Бошига ишқ савдоси тушганидан буён бу ширин изтироб, чексиз бахт саодатдан ўзини йўқотган Зокир, афсуски, ҳозир қадрдон дўстининг кўнглидан кечган ҳасад ва фарзани сезмади, сеза олмасди ҳам.

Зокир Фарида билан шахарни айлашиб бўлгач уни уйига кузатиб қўйиш мақсадда йўл-йўлакай сўзлашиб кетди.

— Фарида, уч ой кўришмасак нима қилардингиз?

— Нега энди? — Қиз тўхтаб қолди. — Нима, бирор жойга кетяпсизми?

— Ҳа, амалиёт ўтказиш учун Термизга кетяпмиз. Уч ойга.

— Боришингиз шартми? Ташвишланиб сўради Фарида.

Ҳа, шарт экан. Сиз бохавотин бўлинг Фаридяхон. Телефонлашиб тураман. Уч ой нима бўлти. Кўз очиб юмгунча ўтиб кетди, ўзининг кўнглидан нималар кечётганлигини яшириш учун, қувноқ оҳангда ледч

Зокир.

— Билмадим, Зокир ака. Мен... умуман сиздан...

— Майли бу ҳақда яна гаплашармиз. Улар шу зайдда Фаридаларнинг уйига етиб келишди.

— Майли Фаридахон, кўришгунча хайр.

— Қачон йўлга тушасиз?

— Тўрт кундан кейин.

— Унгача мени излаб топинг, илтимос.

— Ҳа, албатта учрашамиз.

— Майли Зокир ака, яхши боринг,— деди-да уйларига кириб кетди Фарида. Шу кеча Зокир ҳам Фарида ҳам тун бўйи ухлай олмади. Зокир эрталаб нонушта қилишга ҳам ҳуши бўлмай, олийгоҳ томон йўл олган эди. Уни Фарҳод кутиб турарди.

— Тузукмисан, Зокир? Рангинг бошқачароқ? Кулгу аралаш сўради Фарҳод.

— Мен яхши ўзингчи?

— Раҳмат,— деди Фарҳод хотиржам оҳангда. Фарҳод дўсти Зокир билан юрган кечаги қизни ўйлар ва тобора ўз-ўзидан хафа бўлиб кетарди. Нима учун ўша кунни кетиб қолдим? Қўрқоқлик қилмай, охиригача бирга бўлганимда, Фарида билан гаплашиш менга унча қийин бўлмас эди. Шуларни ўйлаган сайин Фаридага нисбатан дилида иштиёқ кучаяр Зокирга эса ҳасад. Ундан ижирганиш, туйғуларни тугён ура бошлади. У ўзининг Зокирга нисбатан қизларга ёқишига ишонарди. Фарида ҳам ўша сочи узун, ақли калталарнинг биттаси-да, иложини топиб йўлдан урса бўлади, деб ҳисоб-

ларди. Бу ўй ҳаёллар Фарҳодга тинчлик бермасди. Қандай бўлса ҳам, Фаридани Зокирдан айнитиб, ўзимга ағдариб оламан. Фарида лапашанг Зокирга эмас, менга муносиб! Ҳа, шундай бўлади. Хўш бунинг учун нима қилиш керак? Уйлай-уйлай, Фарҳоднинг миясига бир фикр келди.

— Ҳа, энди топдим. — Фарҳод ёш болалардай қувониб кетди. Шу кунидеъ шифонадаги танишларини ишга солиб, Термиздаги амалиётга бормаслиги ҳақида сохта тиббий маълумотнома тайёрлади. Қувонганидан, Зокир, энди мен сени тинч қўймайман, деб такрор-такрор айтарди ичида.

Мана ўша кун ҳам етиб келди. Фарида учун энди висолга ташна онлар бошланди. Чунки, севгилиси бўлмиш Зокир уч ойга ундан узоққа кетяпти. Фариданинг додлаб йиғлагиси келар, у учун азиз бўлган Зокирни қандай бўлмасин ёнидан ҳеч қаерга юбормасликни ўйларди. Ниҳоят бунинг хаёлпарастликдан бошқа нарса эмаслигини тушунди. Зокирнинг кетиши учун кўнгли йўқ. Аммо начора, ўқигандан кейин амалиётга ҳам бориш керак-ку! Шуларни ўйлаб кўнгли анча таскин топди.

Фарҳоднинг қувончи чексиз эди. Олийгоҳ ҳовлисида Зокир билан Фариданинг гаплашиб турганини кўрсанда, ўзини кўрмасликка олиб кетаверди. Бироқ Зокир уни кўриб қолди-да ортидан етиб келди.

— Фарҳоджон деди, йўл бўлсин! Мени соғлигим жойида эмас домла билан келишиб олдим, амалиётни шу ерда ўтказаман.

— Афсус, мен сени борарсан, бирга бўламан, деб ўйлаган эдим. Ҳа майли, тезроқ тузалиб қолгин.

Зокир у билан қучоқлашиб хайрлашди. Дўстига тинчлик-омонлик тилаб, кейин Фаридага яқинлашди.

— Фаридахон, мен энди жўнаёпман, Фарҳод бетоб бўлиб қолибди. Амалсизлик шу ерда ўтказармиш. Қўйингчи, сизларни жудаам соғинадиган бўлдим-да.

Ҳа... мен... илоҳо, омон-эсон бориб келинг! Мен билан тез-тез боғланиб туринг.

Фарҳоднинг кайфияти чоғ. Чунки унинг Фаридага етишиш йўлидаги бирдан-бир тўғалоғи энди йўқ эди. Дўсти амалсизлик ўтказиб келгунча, Фаридани ундан айлантириб, ўзига қаратиб олиш учун ҳаракат қилаётганди. Дўст эмиш! Аслида, шунчаки курсдош холос. Лапашанг! Фарҳод бунақа оғзидан ошини олдириб ўтирадиган бола билан нега дўст бўлиши керак? Фарида Фарҳод сизгари чинакам йигитларга муносиб қиз. У Зокирга ҳайф. Бу фикр унинг онгига шундай муҳрланиб қолдики, у ўз ниётига етишиш учун ҳар нарсага тайёр эди.

Бир куни у Фаридани кўчада кўриб, унга иштиёқи янада ошди. Висол кўйида ёнаётган Фарҳод ўз дўсти Зокирга хиёнат қилаётганини сезсада, бунга эътибор бермасди.

Фарида эса неча кунки, ўтирган-турганини билмайди, фикру ҳаёли фақат Зокирда эди. Ўтган кунларнинг ҳар бири йилларга тенг бўлиб кетди. Бир оқшом дарс қилиб ўтириб, телефон қўнғироғидан сесканиб кет-

ди.

— Алло!

— Кечирасиз, сиз кимсиз?

— Мен Фаридаман!

— Фарида, Бу мен Зокирман!

— Зокиржон ака! Мен Фаридаман—яна

такрорлади қиз ҳаяжонда.

— Фаридахон! Яхши юрибсизми?

— Ҳа, раҳмат. Ўзингиз-чи? Яхши етиб олдиларини ми? Амалиёт қандай ўтяти?

— Раҳмат тузук! Мен сизга бир гапни айтиш учун телефон қилиман, Фарида.

— Қани айтингчи... деди-ю қизнинг юрагига гулгула тушди.

— Биласизми, сиздан узр сўраш учун ва бир гапни айтиш учун,— деб дудуқлана кетди. «Зокир»: Бу вақтда Фарида ўзини буткул йўқотган ва Зокирнинг айтадиган гапини ўйлаб қолган эди.

— Фарида, мени эшитяксизми?

— Ҳа, эшитяпман.

— Сизга қандай айтсам экан... Мен... Фақат тўғри тушунинг, илтимос... Бошқа қизни севиб қолдим... Мен энди муҳаббатнинг қандай бўлишини тушундим шекилли.

— Нима? Наҳотки?!

— Фарида, сиз куюнманг. Бу ҳақиқатни ахир, барибир айтиш керак эди-ку? Майли, қолган гапларимни сизга ёзиб юбораман,— «Зокир» шундай деди-да, телефон гўшагини қўйиб қўйди.

Фарида бу гапдан сўнг ўзини ҳолсизланган сизди. Вақт ярим тундан ошсаҳамки Фариданинг уйқуеи келмай гоҳ у ёнга, гоҳ

бу ёнга аганар эди. Наҳотки уни севган ва ардоқлаган Зокир бошқа бир қизни бошини силаса, унга айтган дил сўзларини яна бошқа бир қизга айта олса. Иўқ-иўқ! Бундай бўлиши мумкин эмас. Қани эди бу қисқа суҳбат унинг тушида бўлиб ўтган бўлсаю у уйқусидан уйғониб кетса...

Орадан бир ой ўтгач, олийгоҳдан қайтаётган Фарида кўча эшикларини энди итариб очган эдики, ортидан ёш бола чақиргани эшитилди. У бир зум тўхтаб қолди.

Ассалому алайкум, Фарида опа. Топингчи, сизга нима олиб келдим,— деди қўшнилариининг кенжаси қўлини орқасига яшириб.

— Тополмадим, нима экан?

— Хат олиб келдим.

— Сенга буни ким берди? — сўради саросимага тушган Фарида,

— Велосипедда юрадиган мўйловли амаки бор-ку, ўшалар бериб юбордилар.

— Ҳа, раҳмат укажон!— Фарида хатга синчиклаб тикилди. У Зокирдан келган эди. Очишга юраги дов бермай, анчагача саросимада турди. Ниҳоят конвертни очишга журъат этди. Мактуб бундай бошланган эди.

— Ассалому алайкум, Фарида. Қалай, яхши юрибсизми, ўқишларингиз яхшими? Мендан сўрасангиз, амалиётни ўтказиб юрибман. Хотирангиздан кўтарилмаган бўлса, мен сизга телефон қилган эдим. Телефондаги сўзлардан кўнглим тўлмай сизга мактуб орқали ёзиб юборяпман. Фарида, сиздан илтимос, мени тўғри тушунинг...

Иўқ! У ортиқ ўқиёлмайди! Наҳотки, унинг Зокиржони шунчалар алдамчи, шунчалар юзсиз бўлса?! Иўқ, бунга чидаб бўлмайди!

Энди Фариданинг кўз ўнги қоронғулашгандай, хатнинг давомини зерикарли китоб каби узуқ-юлуқ ҳолда кўз югуртириб чиқди. Қизнинг исми Насиба... Касалини яширсанг, иситмаси ошқор қилади, дейдилар. Илтимос, ака сингил бўлиб қолайлик... Фарида ўзини йўқотди. Шу ётганча қанча ётганини билмади. Кўзини очганида, ота-онаси қаршида термулиб туришган эдилар. Фариданинг хушидан кетганини кўрган отаси унинг юзига сув сепди. Сундан сесканиб кетган Фарида қўлидаги хатни ота-онасидан яширишга уринди.

У ўрнидан туриб, ота-онасига ҳеч нарса айтмай ичкарига кириб кетди. Оравдан бир қанча вақт ўтгандан сўнг Фаридадан иссиқ чиқиб, алақсиранишга бошлади. У фақат «наҳотки мени алдасанг!» деган сўзни такрорлар эди. Бундан хавотирланган отаси Миржалол ака қизини шифохонага олиб борди. Фаридани текшириб бўлган ҳаким, унинг аллақандай дардга чалинганидан ажабланди. Отасининг ҳаким билан қилаётган ўзаро суҳбатига пинҳона ҳаяжон ва қўрқув аралаш қулоқ солди.

— Агар менинг сўзларимдан ранжимасангиз сизга очигини айтаман.

— Нима бўлибти? Кўнглингиздаги бор гапни сир тутмай менга айтаверинг.

— Гапнинг очигини айтиш менинг бур-

чим. Илтимосим шуки, менинг сўзларимни қизишмасдан тингланг. Хуласи, қизишганига турмуш қуриш ҳозирча мумкин эмас.

— Сабаби? Нима учун? Бўлиши мумкин эмас! — Тутоқиб кетди Миржалол ака.

— Мен сизга ҳозир ҳаммасини бафуржа тушунтириб бераман. Илтимос, ҳаяжонланмасдан сўзларимга қулоқ солинг. Уйлашимча, Фарида яқин кунлар ичида керагидан ортиқ ҳаяжонланган. Менинг хабарим бор. Авария содир бўлиб, яқинда шифохонадан чиқди. Ҳали соғаймай туриб яна дардга чалинибди. Натижада, ҳар иккала касал юрагига таъсир қилган. Тиббиётда бундай ҳодисалар учраб туришини сизга айтишни ўзимга жоиз кўрдим. Шунинг учун Фаридани асраб, авайлаб юринглар. Муолажа олиш учун шифохонага келиб турсин. Унинг дардини тузатамиз, ўзгарса яна маслаҳатлашамиз.

— Майли, тўғриси айтганингиз яхши бўлди. Бунинг учун сизга катта раҳмат.

Фариданинг кўз олди қоронгулашиб, юраги сиқила бошлади. Бўлиб ўтган сўзларга ортиқ чидамай йиғлаб юборди. Ташқарига чиққан Миржалол ака қизига ачиниб, ҳеч нарсага сезмагандай уни уйига олиб кетди.

Кўпдан бери Фарҳоднинг ота-онаси ўғилларини тўйини кўриш орзу-ҳавасида эдилар. Фарҳодни тез фурсат ичида Гўзал немли бир қизга уйлантириб қўйишди. Фарҳоднинг режалари хамирдан қил суғургандай жуда тез ва осон кўчарди. Бундан у анча

хурсанд, бўлиб ўтган воқеаларни ҳатто ўйламас эди. Ота-онасининг уйлантириш тўғрисида айтган гапларига Фарҳод Фариданинг аҳволини эшитгачгина рози бўлган эди.

Фарида ҳамон бўлиб ўтган воқеалардан изтироб чекар гулгун чехраси энди тобора сўлғинлашиб борарди. Зокирнинг келиши яқинлашган сўйин Фариданинг дарди оғирлаша борди. У тез-тез ота-онасини хавотирга солиб, дарди кучай борарди.

Аллақачон қовун пўчоғи ерга тушиб куз бошланган. Кунлар бир тутам. Кун бўйи ишлаб чарчган Зокир дам олиш учун ўзига ажратилган хонага келди. У Фаридани ва ота-онасини жуда соғинган эди. Бу вақт ичида уйи билан бир-икки марта телефонда гаплашолди холос. Фарида билан ҳам, Фарҳод билан ҳам боғлана олмади.

Мана, Зокир интизорлик билан кутган ҳаяжонли дақиқалар ҳам етиб келди. У жонанжон шаҳри ҳамда ёру дўстлари олдига шошилаётган эди. Мана, улар олийгоҳга ҳам етиб келишмоқда. У ерда Зокирнинг ота-онаси интизорлик билан кутиб турган эдилар. Кўришиб бўлгач, биргалашиб уйларига йўл олишди. Зокир ота-онасидан Фарҳоднинг уйланганлигини унчалик ишонмас-да, йўл-йўлакай билиб олди...

Зокир энг аввало дўсти Фарҳод билан учрашиш учун ўша куннинг ўзидаёқ уларнинг уйига борди. Фарҳод уни кўриб, алақандай саросимада унинг ёнига келди.

— Фарҳод мана, мен ҳам келдим, — қучоқ очиб келди Зокир.

— Келган бўлсанг яхши-да,— дея хоҳла-майроқ унга огуш очди Фарҳод. Лекин бирдан Зокирнинг Фаридани кўришим керак, — деган сўзидап ўзини йўқотиб қўйди.

Унинг қандай соғинганшимни билсанг эди! Дарвоқе, сал бўлмаса эсимдан чиқай дебди, уйланиб ҳам олибсан?

— Ҳа, шундай бўлиб қолди. Уйдагиларнинг қистови билан мажбур бўлдим. Тўйни ошани кейинроқ ейсизлар...

— Тўй оши қочиб кетмас, кейинроқ ҳам бўлаверади.

— Сен нима десанг шу-да. Зокирнинг қувончи чексиз эди. У тезроқ Фаридани кўриш ниятида қадамни тезлатар эди.

— Мана Фаридалар эшигига ҳам етиб келди. Фаридани у қандай қилиб чақиритиши билмай қўнғироқ тугмачасини босди. Қўнғироқ овозини эшитган Фарида аста-секин, эшикни очди-ю, Зокирга кўзи тушини билан индамай ерга қараб туриб қолди. Шу пайт Зокир Фаридага:

— Фаридaxon, мана мен келдим. Уқиш ва ишлар билан чарчамай юрибсизми? Сизга нима бўлди, ё менинг келишимни кутмагандингизми? Зокирнинг куйиниб, айтаётган сўзлари Фариданинг қулоғига кирмас эди. У бу сукунатга чидай олмай, инграб, йиғлаб юборди.

Фариданинг қилиғидан Зокир гош кетди. У ҳеч нарсага тушунолмаб жойида туриб қолди. Ҳолғида юрган Миржалол ака инаннинг овозини эшитиб, кўчага чиқиб Фаридани кўзига киритиши буюрди. Ҳаби эса

Зокир билан ҳоли қолди. Бўлиб ўтган воқеалардан беҳабар Зокир ҳаяжонланганидан ўзида йўқ эди.

— Ҳа, йигитча, қилгиликни қилиб қўйиб, яна уялмай-нетмай бу хонадонга оёқ босдингизми?

Қандай ишни? Мен ҳеч нарсага тушунмаймаман. Илтимос, сал очикроқ гапиринг.

— Билиб туриб, яна қандай ишни дейди-я, — Таажжубда қолди Миржалол ака.

Илтимос, менга аниқроқ, тушунтиринг мен чиндан ҳам ҳеч нарсага тушунмаймаман.

— Нима учун қизимни бошини айлаптириб юрибсан?

— Мен қизингизни бошини айлаптираётганим йўқ. Тўғрисишни айтсам, мен уни севаман. Буни Фарида ҳам яхши билади.

— Сен бу сўзни неча қизга айтгансан? Яна неча қизга айтасан, номард!?

Бу нима деганингиз?

— Ўзингни гўлликка солма, — деб Миржалол ака ёнидан мактубни чиқариб, Зокирга узатди.

Бу нима? — Ҳозиргача ҳеч нарсага тушунмаган Зокир Миржалол аканинг қўлидан мактубни олди. У мактубга синчиклаб назар ташлаб ўқий бошлади. Хатни ўқиб бўлгач, хатда кимнингдир қўли борлигига тушуниб етди.

— Бу хат меники эмас...

Сенингча, бу мактубни биров ёзган, шундайми?

Худди шундай. Бунда кимнингдир қўли

бор! Бу ким бўлиши мумкин?—эси қотган Зокир бақирганини ҳам билмай қолди.

— Энди гап бундай, Фаридани тинч қўясан. У билан алоқани узиб, кўча-кўйда ҳам танимаган кишилардек юрасан. Уқдингми?

— Нима сабабдан? Ахир мен...

— Сенга сабабини очиқ айтсам, у турмушга чиқмайди. Фарида сенинг кирдикорларинг туфайли оғир дардга чалинган. Мен бор, гапни яширмай сенга ўхшаб иккиюзламачилик қилмасдан, тўғрисиини айтдим. Бундан ўзингга тўғри хулоса чиқариб олгин.

— Наҳотки энди барчаси тугаган бўлса, хаёлидан ўтказди Зокир. Шу пайт бирдан Фарида қайтиб чиқди. Фариданинг ранги сомондек, хаяжонлангандан қўл ва оёқлари шалвираб тургандек эди.

— Келдингми, қизим деб сўз бошлади Миржалол ака. — Қизим, мен нима қиларимни билмай қолдимку? Яхшиси ўзини ҳал қилгин, дея Миржалол ака уйга кириб кетди. Улар энди танҳо қолишди.

Фарида, мени эшитяпсизми? Сизга нима бўлди ўзи. Кетаётганимдаги сўзларингиз эсингиздан чиқдимми? Наҳотки менга ишонмасангиз?

Менинг бўларим бўлди. Бу биргина мактубнинг ўзи эмас. Телефонда ҳам шу гапни эшитдим.

— Ҳаммаси тушунарли. Мен шу вақтгача душманим борлигини билмас эканман.

Нима бўлганда ҳам бир нарсани яхши билдинг, бўлиб ўтган ишларда менинг қўлим йўқ.

— Зокир ака!—деб йиғи аралаш қичқирди Фарида.

— Илтимос, сўзимни бўлмай туринг. Бўлиб ўтган ишларни барчасини отангиз менга тушунтирдилар. Бундан мен ўзимга етарли хулоса чиқариб олдим. Энди сизнинг олдингизга ҳеч қачон келмайман. Бу сўзларни сизга айтиш жуда оғир бўляпти. Аммо айтишим шарт. Сиз мен учун яшанг, мен ҳам қандай ҳолатда юрсам ҳам сизни, фақат сизни дейман. Бир умр сизни дейман.

— Зокир ака, тўхтаи, мен сизга ишонаман. Фақат сизга, аммо нима қилай, қўлимдан нима ҳам келарди... Ҳаммаси тугади... Нахот ки, барчаси тамом бўлса. Э фалак бунча ҳам бағри тошсан. Нега... Нег... Нег...?

Шу тун Фариданинг соғлиги оғирлашди. Уни сезган Миржалол ака тез ёрдам машинасини чақиришни Фаридадан сўради. Фарида бунга рози бўлмади. Аксинча, ўзини соғлом кишидек тутишга уринди.

Зокир бўлиб ўтган воқеадан қаттиқ изтиробда эди. У бирор бир гуноҳим учун тақдиру азалининг жазосимикан, деган хаёлга ҳам борди. Бироқ ўйлай-ўйлай, бундай жазога лойиқ катта гуноҳи борлигига ақли етмади.

Ўша кеча уйқусиз тонг оттирди. Тонг ёришиб-ёришмай, кўчадан «Зокиржон» деган таниш овоз эшитилди. Бу Миржалол аканинг овози эди. Зокир уни илиқ қарши олди.

— Ассалому алайкум,—дея қўл бериб

сўрашди. Зокир. Бу пайтда Миржалол аканинг кўзлари қизариб кетган эди.

— Келинг уйга кирамиз.

— Йўқ, ўғлим, бутун мен сизни қидириб келдим. Миржалол аканинг рангини кўрган Зокир ҳайрон қолди.

— Менга бирор гапингиз борми?

— Нима десам бўлади—иккиланиб қолди Миржалол ака.

— Уйда Фарида ётибди,—огир бетоб сизни сўраяпти. Зокиржон, кечаги бўлган ишга хафа бўлманг, биздан ўтган бўлса кечиринг. — Миржалол аканинг кўзларидан ниманидир яширганини сезиш қийин эмасди. Зокир тезда кийиниб чиқишини айтиб уйга кириб кетди. Сал фурсат ўтгач Миржалол ака билан йўлга равона бўлишди. Улар Фаридаларнинг уйига етиб келганларида уйда тумонат одам аммо буниги сабабини Зокир билмасди. Юраги ниманидир сезгандай ҳаяжонланар ва ўйлай-ўйлай нима учун бундай бўлаётганига ақли етмасди.

— Миржалол ака, нима, Фаридага бирор нарса бўлди? Ишонқирамай сўради Зокир. Унинг саволига Миржалол ака жавоб бера олмасди. Ота уйга қадар, Зокирга ҳеч нарса демади. Улар уйга киргач, не кўз билан кўрсинки, Фариданинг усти оқ чойшаб билан ёпилган эди. Ёнида бир тўда аёллар йиғидан бошларини кўтармас эдилар. Зокирни кўргач аёллардан бири чойшабни олиб қўйди. Зокир ўзини Фаридага ташлади.

— Нима бўлди? Мени қўрқитма!—деб

ўтириб қолди Зокир бўзлаб-бўзлаб йиғлай бошлади. Бирдан Зокирга кимдир бир парча қоғоз узагди. Қоғознинг бетига «Зокир акамга» деган ёзув бор эди. Зокир уни қўли қалтираб очди ва ўқни бошлади.

Зокир ака, сиз мендан хафа бўлдингизми, ёки мени тушундингизми, бу менга қоронгу. Нима бўлса ҳам сизга бир ачкиқ ҳақиқатни айтишни ўзим учун қарз деб билдим. Бу ҳақ бўлса, мени сиз билан бир умрга бирга бўла олмаслигим эди. Шуларни ўйласам, юрагим орқага тортиб кетади. Мен бир нарсага тушуниб етдимки, энди бундан ортиқ яшай олмас эканман. Бу сўзлар билан сизнинг дилингизни огритиб қўйяпман. Энди сиз фақат мен учун яшанг, мен учун курашинг! Орамиздаги пок севгига гов бўлган кишиларнинг олдида яйраб-яшнаб юринг. Токи улар бизнинг йўлимизга тўғаноқ бўлганликлари учун қаттиқ пушаймон есинлар. Зокир ака, мен сизни тушунмай ўринсиз гаплар айтганим учун сиздан кечирим сўрайман. Чунки сиз бу мактубни олганингизда, мен ҳаёт билан хайрлашган бўламан. Алвидо, Зокир ака, мендан ранжиманг, мен бундан ўзга чора тополмадим. Сизга бахт тилаб, «Фарида». Фарида ўзини осиб ўлдирган эди!

— Йўқ-йўқ ишонмайман! Бундай бўлиши мумкин эмас! Фарида, нима учун мени ташлаб кетдинг?! Мени кимларга ташлаб кетдинг?!. Ахир, мен сени севардим. Энди нима қиламан,— дея бошини Фариданинг оёқларига қўйди Зокир. Зокирнинг аҳволини кўрган Миржалол ака йиғлай-йиғлай уни

бағрига маҳкам босди.

— Куйинма ўғлим, бўлар иш бўлди. Узингни қўлга ол, энди уни орқага қайтариб бўлмайди.

— Йўқ, мен яшашни истамайман, истамайман. Менга бундай ҳаётнинг нима кераги бор. Фарида, мен сенсиз яшай олмайман. Мен бадбахтни кечир. Овозини борича бақариб йиғларди Зокир.

— Миржалол ака доим ёнида пичоқ осиб юрарди. Зокир шу пичоқни эпчиллик билан сугуриб олди ва ўз кўксига санчди. Бундай бўлишини кутмаган Миржалол ака ва атрофдагилар, ўзларини Зокирга отишди. Бу пайт Зокир беҳолгина ерда инграб ётарди. Уни тезда шифохонага олиб кетишди. Зудлик билан ота-онаси ва қариндош-уруғларига хабар етказишди. Зокирнинг эса операция қилиш учун жарроҳлик хонасига олиб келишди. Орадан озгина фурсат ўтгач Зокирнинг ота-онаси, ёру дўстлари ва хонц Фарҳод ҳам етиб келди. Бир-неча вақтдан сўнг касалхона ҳакими Зокирнинг кўп қон йўқотганлиги ва уни қутқариб қолиш анча мураккаб кечилишини маълум қилди. Бунинг эшитган Фарҳод ўзини қўярга жой тополмай шифохонадан бош эгиб чиғиб кетди...

Ҳасан МУХТОРОВ.

А Р М О Н
(Воқеий қисса)

Муҳаррир:	С. ҚАҲҲОР.
Тех. муҳаррир:	Б. НУЛЧИЕВ.
Мусаввир:	М. ЭРГАШЕВ.
Мусаҳҳиҳ:	Х. УМАРАЛИЕВ.

Теришга берилди 1.12.2000 й. да. Босишга рухсат этилди
7.12.2000 й. да. Бичими 70X90 1/16. Юқори босма усулида чоп
этилди. Шартли босма табоқ 1.5. Буюртма № 1922. Адади 500
нуска. Баҳоси келишилган нарҳда.

«Фарғона» нашриёти, 712014, Фарғона ш. Соҳибқирон Темур
кўчаси 28-уй.

Чуст шаҳар босмахоҳаси, 717200, Чуст ш. Суфизода кўчаси, 8-уй.